

Piractwo w sieci

Jacek Sobczak
Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz
Monika Nowikowska

Piractwo w sieci

Piractwo w sieci

Jacek Sobczak

Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz

Monika Nowikowska

SILVA
RERVM

Poznań 2022

Redaktor prowadzący:
dr Paulina M. Wiśniewska

Recenzja:
dr hab. Ksenia Kakareko, Uniwersytet Warszawski

Korekta:
dr Sebastian Surendra

Skład i łamanie:
Munda Maciej Torz

Projekt okładki:
Studio Graficzne SILVA RERUM

ISBN 978-83-67222-00-6
e-ISBN 978-83-67222-01-3

Copyright: Wydawnictwo Naukowe SILVA RERUM
Wydanie I

Poznań 2022

Druk:
Perfekt – Gaul i wspólnicy sp.j.,
ul. Skórzewska 63, 60-185 Skórzewo

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział I	
Własność intelektualna jako szczególny rodzaj własności „w sieci” ..	11
1. Pojęcie własności intelektualnej	11
2. Podstawy prawne ochrony własności	17
3. Problematyka ochrony praw autorskich i praw pokrewnych w sieci ...	19
Rozdział II	
Prawnoautorskie warunki udostępniania treści cyfrowych i ich ograniczenia	21
1. Środki technologiczne	21
2. Treści cyfrowe	22
3. Dzieło multimedialne	23
4. Treści prawa autorskiego w kontekście multimedialnych działań sieciowych.	24
Rozdział III	
Cyberprzestrzeń jako miejsce cyberprzestępczości	35
1. Definiowanie cyberprzestrzeni	35
2. Rodzaje cyberzagrożeń	38
3. Cyberprzestępczość	40
Rozdział IV	
Piractwo w sieci	49
1. Zjawisko „piractwa w sieci”	49
2. Piractwo jako forma cyberprzestępczości.	55

Rozdział V

Prawnoautorska ochrona programów komputerowych	65
1. Program komputerowy – definicja	65
2. Dekompilacja – reverse engineering	68
3. Zasady autorskoprawnej ochrony programów komputerowych	70

Rozdział VI

Przestępstwo bezprawnego uzyskania programu komputerowego – art. 278 § 2 k.k.	75
1. Kradzież programu komputerowego	75
2. Program komputerowy	78
3. Przestępstwo bezprawnego uzyskania programu komputerowego	85

Rozdział VII

Prawnokarne aspekty zwalczania piractwa w sieci – na przykładzie art. 116 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych	95
1. Nieuprawnione rozpowszechnianie utworów	95
1.1. Kodowanie	99
1.2. Usługi hostingowe	99
2. Podmiot przestępstwa z art. 116 pr.aut.	108
3. Strona podmiotowa przestępstwa z art. 116 pr.aut.	109

Rozdział VIII

Prawnokarne aspekty zwalczania piractwa w sieci – na przykładzie art. 117 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych	111
1. Nieuprawnione utrwalanie lub zwielokrotnianie utworów.	111
2. Przestępstwo wieloodmianowe	113

Rozdział IX

Art. 118 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych jako instrument walki z piractwem w sieci	117
1. Paserstwo	117
2. Przestępstwo wieloodmianowe	118
3. Podmiot przestępstwa z art. 118 pr.aut. i strona podmiotowa	120
4. Zagrożenie ustawowe i tryb ścigania	122

Rozdział X

Dozwolony użytek osobisty a piractwo internetowe	125
1. Pojęcie i treść dozwolonego użytku osobistego utworów	125
2. Legalność ściągania plików multimedialnych, tzw. uploading i downloading	130
3. Pozyskiwanie utworów w sieci <i>peer-to-peer</i> w ramach dozwolonego użytku prywatnego	133

Rozdział XI

Prawo autorskie a sztuczna inteligencja	143
1. Sztuczna inteligencja (Artificial Intelligence – AI)	143
2. Metody funkcjonowania AI	147
2.1. <i>Pierwsza myśl – o prawie autorskim i kulturze</i>	149
2.2. <i>Myśl druga – AI jako przedmiot prawa autorskiego</i>	152
2.3. <i>Następny krok – Ochrona utworów wygenerowanych komputerowo</i>	156
3. Podmiot prawa autorskiego	157
4. Prawa moralne autorów	160
5. Kooperacja – człowiek i maszyna	162
6. Przyszłość regulacji	163
7. <i>Fair use</i>	166
8. Domena publiczna	167
9. Piractwo i AI	169

Rozdział XII

Problematyka jurysdykcji w świecie cyfrowym	171
1. Jurysdykcja – zagadnienia ogólne	171
2. Zasady jurysdykcji	172
3. Zasada prawa pochodzenia	176

Zamiast podsumowania	185
--------------------------------	-----

Bibliografia	189
------------------------	-----

Wykaz orzecznictwa	197
------------------------------	-----

Wstęp

Rozwój technologiczny i wszechstronne wykorzystanie technologii cyfrowej praktycznie w każdej dziedzinie życia powodują, że przeobrażeniom podlegają potrzeby zarówno społeczne, jak i jednostkowe. Efektem szerokiego dostępu do nowych technologii jest progresywny rozwój gospodarki. Dzisiaj mówimy o gospodarce opartej na wiedzy, o gospodarce cyfrowej, o społeczeństwie informacyjnym, ponieważ to właśnie informacja odgrywa dominującą rolę w naszym życiu. Wartość informacji ciągle wzrasta, problemem podstawowym staje się kwestia jej wiarygodności, a także jej nadmiar, zwłaszcza w sieci. W warunkach współczesnego rozwoju działalności gospodarczej, w zmodernizowanych organizacjach przedsiębiorców informacja zaczyna być traktowana jako jeden z najważniejszych elementów procesu produkcji. Staje się istotnym składnikiem majątkowym. Dlatego atrybutem przedsiębiorców nowej generacji, działających w oparciu o nowe technologie, jest szczególnie stosunek do własności informacji. W obszarze działań gospodarczych powszechnie wymagane stają się takie działania, jak skupienie na zasobach niematerialnych, używanie nowoczesnych technologii informacyjnych, rozwój rynków globalnych przez przekaz informacji, a także nowoczesne komunikowanie z wykorzystaniem najnowszych rozwiązań technologicznych, dzięki którym odległość czy różnice czasowe już nie stanowią problemu.

Rozwojowi informacji towarzyszy wzmocnienie znaczenia wartości intelektualnych. Można rzec, że kiedy dostępność informacji w sieci powoduje wzrost naruszeń w zakresie korzystania z praw autorskich, nigdy do tej pory prawa te nie były tak popularyzowane i obecne w świadomości społecznej. Podobnie coraz częściej mówimy o konieczności szczególnej ochrony własności intelektualnej, jaką jest własność przemysłowa. Inwestycje w rozwiązania nowatorskie i innowacje, nie tylko w tradycyjnym przemyśle, konieczność identyfikacji i podkreśle-

nie własnej odrębności, wzmożona identyfikacja (co w pewnym sensie ma związek z potrzebą indywidualizacji działań w sieci), walka o odbiorcę/konsumenta poprzez nowoczesne rozwiązania promocji i reklamy w sieci, rozwój infrastruktury – to tylko kilka przykładów aktywności, które przyczyniają się w znacznym stopniu do wzmożonej ochrony własności przemysłowej. Proces ten odnosi się także do tych obszarów działania człowieka, które do tej pory nie były utożsamiane z działalnością gospodarczą, np. mówimy o przemyśle kultury, gdzie nowe technologie zastępują dotychczasowe sposoby kreacji oraz wpływają na myślenie o procesie twórczym, gdzie podstawową zasadą jest założenie, że kreatywność, także w szerokim rozumieniu, ma coraz większe znaczenie we współczesnej gospodarce opartej na wiedzy¹.

O rewolucji tej pisze R. Florida, przyjmując, iż „według wielu opinii żyjemy teraz w gospodarce «informatycznej» lub też gospodarce «opartej na wiedzy»”². Bardziej prawdziwe byłoby jednak stwierdzenie, że żyjemy w gospodarce rozwijającej się dzięki ludzkiej kreatywności. Kreatywność – według słownika Webstera „zdolność tworzenia sensownych nowych form” – stanowi teraz decydujące źródło przewagi konkurencyjnej. Praktycznie we wszystkich gałęziach przemysłu – od samochodów po modę, produkty spożywcze i samą informatykę – na dłuższą metę zwyciężają ci, którzy potrafią i nie przestają tworzyć.

Powyższe zmiany są istotnym elementem współczesnej rzeczywistości. Wobec tych zjawisk konieczne wydaje się nowe usystematyzowanie obszarów regulacyjnych związanych z ochroną prawa własności intelektualnej w sieci. Również prawo autorskie wymaga nieustannej nowelizacji dostosowujących tę dziedzinę nauk prawnych do realiów związanych z rozwojem nowych technologii.

¹ Por. raport Creative Industries Mapping Document, wydany przez Creative Industries Task Force.

² R. Florida, *Narodziny klasy kreatywnej*, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2010, s. 27.

Własność intelektualna jako szczególny rodzaj własności „w sieci”

1. Pojęcie własności intelektualnej

W warunkach rozwoju nowych technologii szczególne znaczenie ma specjalny rodzaj własności, czyli własność intelektualna. Jej ochrona kryje w sobie niezwykle ważny aspekt rozwojowy związany nie tylko z cechami samej twórczości w bardzo wielu dziedzinach ludzkiej aktywności, ale także ze ściśle określoną korzyścią materialną oraz moralną przynależną uprawnionym podmiotom. Początki kształtowania się systemu prawa własności intelektualnej sięgają średniowiecza, a nawet czasów starożytności¹. Rozwój prawa własności intelektualnej podyktowany był znacznym postępem gospodarczym i upowszechnieniem dostępu do wszelkich dóbr będących wytworem ludzkiego umysłu, a także potrzebą zapewnienia im odpowiedniej ochrony. Jednakże w okresie powstawania takiej ochrony wiązała się ona z dziełem autora i ograniczała się do kwestii własności rękopisu, obrazu lub rzeźby. Jak wskazuje M. Załucki, ta dziedzina prawa dopiero w ostatnich dwóch wiekach uzyskała status odrębnej dyscypliny naukowej².

Podjmując próbę wyjaśnienia terminu „własność intelektualna”, należy stwierdzić, iż w ustawodawstwie polskim nie ma legalnej definicji tego pojęcia. Termin ten nie występuje w żadnym akcie prawa krajowego³, jednak jest powszechnie stosowany. Problematyka własności intelektualnej, w zakresie samej własności prze-

¹ B. Kurzępa, E. Kurzępa, *Ochrona własności intelektualnej: zarys problematyki*, Toruń 2010, s. 13.

² M. Załucki, *Prawo własności intelektualnej: repetytorium*, wyd. 2, Warszawa 2010, s. 30.

³ B. Kurzępa, E. Kurzępa, *Ochrona...*, s. 14.

mysłowej, została po raz pierwszy poruszona podczas paryskiej Konwencji własności przemysłowej [*Paris Convention for the Protection of Industrial Property*] z dnia 20 marca 1883 r., wprowadzającej ochronę wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, znaków usługowych, nazw handlowych i oznaczeń pochodzenia oraz powołującej do życia Związek Ochrony Własności Przemysłowej. Polska ratyfikowała akt sztokholmski konwencji 14 lipca 1967 r.⁴

⁴ Akt sztokholmski zmieniający Konwencję paryską o ochronie własności przemysłowej z dnia 20 marca 1883 r., zmienioną w Brukseli 14 grudnia 1900 r., w Waszyngtonie 2 czerwca 1911 r., w Hadze 6 listopada 1925 r., w Londynie 2 czerwca 1934 r., w Lizbonie 31 października 1958 r., sporządzony w Sztokholmie 14 lipca 1967 r. (Dz. U. z 1975 r. Nr 9, poz. 51).

W warunkach rozwoju nowych technologii szczególne znaczenie ma specjalny rodzaj własności, jaką jest własność intelektualna. Jej ochrona kryje w sobie niezwykle ważny aspekt rozwojowy związany nie tylko z cechami samej twórczości w wielu dziedzinach ludzkiej aktywności, ale także ze ściśle określoną korzyścią materialną oraz moralną przynależną uprawnionym podmiotom. Zmieniające się wręcz rewolucyjnie środowisko udostępniania treści cyfrowych wskazuje na kilka nowych zagadnień. Pojawia się pilna potrzeba stworzenia ram regulacyjnych dla środowiska cyfrowego, które określą nowe zasady odpowiedzialności za udostępniane treści cyfrowe. Umożliwi to również podmiotom własności intelektualnej uzyskanie świadomości potencjalnych zagrożeń dla ich własności podczas prowadzenia działalności cyfrowej, która co ważne, nie przyjmuje granic terytorialnych. Publikacja prezentuje najistotniejsze zagadnienia prawne związane z zagrożeniem praw autorskich w sieci. W opracowaniu omówiono m.in. następujące zagadnienia: cyberprzestrzeń jako miejsce cyberprzestępczości, prawnoautorska ochrona programów komputerowych, prawnokarne aspekty zwalczania piractwa w sieci, prawo autorskie a sztuczna inteligencja, dozwolony użytek osobisty a piractwo internetowe.

SILVA
RERVM

ISBN 978-83-67222-00-6

9 788367 222006